පඤ්චදසමො පාඨො

තණ්හාය අභිභූතො කුමාරො

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තස්ස රඤ්ඤො ද්වෙපුත්තා අහෙසුං. සො ජෙට්ඨස්ස උපරජ්ජං අදාස, කණිට්ඨස්ස සෙනාපතිට්ඨානං. අපරභාගෙ බ්‍රහ්මදත්තෙ කාලකතෙ අමච්චා ජෙට්ඨකස්ස අභිසෙකං පට්ඨපෙසුං. සො 'න මය්හං රජ්ජෙනත්ථො, කණිට්ඨස්ස මෙ දෙථා'ති වත්වා උපරජ්ජාදීනිපි න ඉච්ඡි. 'තෙන හි සාධුනි භොජනානි භුඤ්ජන්තො ඉධෙව වසාහී'ති වුත්තෙපි 'න මෙ ඉමස්මිං නගරෙ කිච්චං අත්ථී'ති බාරාණසිතො නික්ඛමිත්වා පච්චන්තං ගන්ත්වා එකං සෙට්ඨීකුලං නිස්සාය සහත්ථෙන කම්මං කරොන්තො වසි. තෙ අපරභාගෙ තස්ස රාජකුමාරභාවං ඤත්වා කම්මං කාතුං නාදංසු. කුමාරපරිහාරෙනෙව තං පරිහරිංසු. අපරභාගෙ රාජකම්මිකා ඛෙත්තප්පමාණග්ගණ්හනත්ථාය තං ගාමං අගමිංසු. සෙට්ඨී රාජකුමාරං උපසඞ්කමිත්වා, 'සාමි, මයං තුම්හෙ පොසෙම. කණිට්ඨභාතිකස්ස පණ්ණං පෙසෙත්වා අම්හාකං බලිං හාරෙථා'ති ආහ. සො 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිත්වා 'අහං අසුකසෙට්ඨීකුලං නාම උපනිස්සාය වසාමි, මං නිස්සාය එතෙසං බලිං විස්සජ්ජෙහී'ති පණ්ණං පෙසෙසි. රාජා 'සාධූ'ති වත්වා තථා කාරෙසි.

අථ නං සකලගාමවාසිනොපි ජනපදවාසිනොපි උපසඞ්කමිත්වා 'මයං තුම්හාකඤ්ඤෙව බලිං දස්සාම, අම්හාකම්පි සුඛං විස්සජ්ජාපෙහී'ති ආහංසු. සො තෙසම්පි අත්ථාය පණ්ණං පෙසෙත්වා විස්සජ්ජාපෙසි. තතො පට්ඨාය තෙ තස්සෙව බලිං අදංසු. අථස්ස මහාලාභසක්කාරො නිබ්බත්ති. තෙන සද්ධිං යෙවස්ස තණ්හාපි මහතී ජාතා. සො අපරභාගෙ සබ්බං තං ජනපදං යාචි. උපඩ්ඪරජ්ජං යාචි. කණිට්ඨොපි තස්ස අදාසියෙව. සො තණ්හාය වඩ්ඪමානාය උපඩ්ඪරජ්ජෙනපි අසන්තුට්ඨො රජ්ජං ගණ්හිස්සාමී'ති ජනපදපරිවුතො තං නගරං ගන්ත්වා බහිනගරෙ ඨත්වා 'රජ්ජං වා මෙ දෙතු යුද්ධං වා'ති කණිට්ඨස්ස පණ්ණං පහිණි. කණිට්ඨො චින්තෙසි. 'අයං බාලො පුබ්බෙ රජ්ජම්පි උපරජ්ජාදීනිපි පටික්ඛිපිත්වා ඉදානි 'යුද්ධෙන ගණ්හාමී'ති වදති. සචෙ ඛො පනාහං ඉමං යුද්ධෙන මාරෙස්සාමි ගරහා මෙ භවිස්සති, කිං මෙ රජ්ජෙනාති. අථස්ස 'අලං යුද්ධෙන, රජ්ජං ගණ්හාතූ'ති පෙසෙසි. සො රජ්ජං ගණ්හිත්වා කණිට්ඨස්ස උපරජ්ජං දත්වා තතො පට්ඨාය රජ්ජං කරොන්තො තණ්හාවසිකො හුත්වා එකෙන රජ්ජෙන අසන්තුට්ඨො ද්වෙ තීණි රජ්ජානි පත්ථෙත්වා තණ්හාය කොටිං නාද්දස.

(ජාතකට්ඨකථා)

පදමාලාව

අභිභූතො	(කි)	-	මඩනා ලද්දේ
බාරාණසියං	(නා)	-	බරණැස් නුවර
රඤ්ඤො	(නා)	-	රජුට
ද්වෙපුත්තා	(ස)	-	පුත්තු දෙදෙනෙක්
අහෙසුං	(ක්‍රි)	-	වූහ

ජෙටඨසස	(ත)	-	ජ්‍යෙෂ්ඨයාට, වැඩිමහල්ලාට
උපරජජං	(ස)	-	උපරජකම
අදාසි	(ක්‍රි)	-	දුන්නේය
කණිටඨසස	(ත)	-	කණිෂ්ඨයාට, වයසින් බාලයාට
සෙනාපතිටඨානං	(ස)	-	සේනාපති තනතුර
අපරභාගෙ	(ස)	-	පසුකලෙක
කාලකතෙ	(කි)	-	කළුරිය කළ කල්හි
අභිසෙකං	(කි)	-	අභිෂේකය, රාජ්‍යත්වය පැවරීමේ මංගල්‍යය
පටඨපෙසුං	(ක්‍රි)	-	තැබූහ
රජජෙනතෙථා	(සං)	-	රජකමෙන් ප්‍රයෝජනයක්
දෙවාති	(සං)	-	දෙව යැයි
භුඤජනෙතා	(කි)	-	අනුභව කරමින්
ඉධෙව	(සං)	-	මෙහි ම
වසාහීති	(සං)	-	වාසය කරව යැයි
වුතතෙපි	(සං)	-	කී කල්හිද
කිචචං	(කි)	-	වැඩක්, කටයුත්තක්
පචචනතං	(සං)	-	පිටිසර පළාතකට, පසල් දනව්වකට
සෙටඨිකුලං	(ස)	-	සිටුකුලයක්
නිසසාය	(නි)	-	ඇසුරු කොට
සහතෙථන	(නා)	-	සියතින්
කරොනෙතා	(කි)	-	කරමින්
ඤතවා	(පූ.ක්‍රි)	-	දැන
නාදංසු	(ක්‍රි)	-	නො දුන්හ
කුමාරපරිහාරෙනෙව	(සං)	-	රාජකුමාරයා යන හැඟීමෙන් ම
රාජකමමිකා	(ස)	-	රාජ්‍ය සේවකයෝ
ඛෙතතපපමාණගණහනතථාය	(ස)	-	කුඹුරු සඳහා වූ බදු ගැනීම පිණිස
පණණං	(නා)	-	ලියුමක් / පත්‍රයක්
බලිං	(නා)	-	පූජා, බදු, සංග්‍රහ
හාරෙථාති	(සං)	-	ලබාගන්න යැයි
සමපටිචඡිතවා	(පූ.ක්‍රි)	-	පිළිගෙන
අසුකසෙටඨිකුලං	(ස)	-	අසවල් සිටුකුලය
උපනිසසාය	(ස)	-	ඇසුරු කොට
සකලගාමවාසිනොපි	(ස)	-	සියලු ගම්වැසියෝ ද
තුමහාකඤෙඤව	(සං)	-	ඔබට ම
සුඞකං	(නා)	-	අයබදු
මහාලාභසකකාරො	(ස)	-	මහත් වූ ලාභ සත්කාර
නිබබතති	(ක්‍රි)	-	උපන්නේය
උපඩඪරජජං	(ස)	-	රජකමෙන් අඩක්
අදාසියෙව	(සං)	-	දුන්නේ ම ය
අසනතුටෙඨා	(කි)	-	නොසතුටු සිත් ඇත්තේ
ගණහිසසාමී	(ක්‍රි)	-	ගන්නෙමි
ජනපදපරිවුතො	(ස)		ජනපදය පිරිවරන ලද්දේ
බහිනගරෙ	(ස)	-	නගරයෙන් පිටත

පටික්ඛිපිත්වා	(පූ.ක්‍රි)	-	ප්‍රතික්ෂේප කොට
ගරහා	(නා)	-	ගර්හාවක්, නින්දාවක්
තණ්හාවසිකො	(සං)	-	තෘෂ්ණාවේ වසඟයෙක්
පත්‍ථෙත්වා	(පූ.ක්‍රි)	-	ප්‍රාර්ථනා කොට
කොටිං	(නා)	-	කෙළවර

අභ්‍යාස

01. 'තණ්හාය අභිභූතො කුමාරො' යන ඡේදය සිංහලට නගන්න.

02. පාලියෙන් පිළිතුරු සපයන්න.

i. බ්‍රහ්මදත්තස්ස රඤ්ඤො කිත්තකා පුත්තා අහෙසුං?
ii. සො කස්ස උපරජ්ජං අදාසි කස්ස සෙනාපතිට්ඨානං ?
iii. අමච්චා කං අභිසෙකං පට්ඨපෙසුං ?
iv. රාජකම්මිකාති කෙ?
v. ජෙට්ඨකුමාරො රජ්ජං යාචිත්වා කණිට්ඨස්ස පණ්ණං පෙසිතෙ සො කිං චින්තෙසි ?

03. සිංහලෙන් පිළිතුරු සපයන්න.

i. බරණැස් නුවර හා ගෞතම බුදුසසුන අතර ඇති සම්බන්ධය කුමක් ද?
ii. ඉපැරණි රාජ්‍යයක ප්‍රධාන තනතුරු තුනක් නම් කරන්න.
iii. 'මුළුමණින්ම මුල නොසිඳු ගස නැවත වැඩෙන්නා සේ සැඟව ඇති තෘෂ්ණාව ද වැඩෙන බව මෙම කථා පුවතෙන් කියවේ' මෙම අදහස ඇති ධම්මපද ගාථාව සොයා ලියන්න.
iv. මෙම පාඩමේ සඳහන් සන්ධි පද හතරක් හා සමාස පද දෙකක් උපුටා දක්වන්න.
v. 'කම් නැත' නොහොත් 'වැඩක් නැත' මෙම අදහස ඇති නිපාත පදය පාඩමෙන් තෝරා ලියන්න.

04. ඉහත පාලි ඡේදයේ වාක්‍ය රටාව අනුගමනය කරමින් මේ වාක්‍ය පාලියට නගන්න.

i. පෙර ලක්දිව කාවන්තිස්ස රජුට පුත්තු දෙදෙනෙක් වූහ.
ii. ඒ රජු වැඩිමහල්ලාට යුවරජකම ද බාලයාට සේනාපති තනතුර ද දුන්නේ ය.
iii. පසුකලෙක කාවන්තිස්ස රජු කුමාරවරුන් දෙදෙනා කැඳවා 'යුද්ධයෙන් වැඩක් නැත' එළාර සමග යුද්ධ නොකරන්නැ'යි ඉල්ලී ය
iv. කෝපාවිෂ්ට වූ වැඩිමහල්ලා 'මට යුවරජකමෙන් ඵලක් නැතැ'යි කියා ජන පදයෙන් නික්මී පිටිසර පළාතකට පැන ගියේ ය.
v. රජු මියගිය කල්හි ඇමතියෝ කුමාරවරුන් කැදවා වැඩිමහල්ලාට රජකම ද බාලයාට යුවරජකම ද ලබාදුන්හ.
vi. බාලකුමාරයා දීඝවාපියට ගොස් සියතින් වැඩ කරමින් කුඹුරු සීසාමින් සේනාව රැස්කරමින් වාසය කළේ ය.

කිතක පද

ධාතුවක් අගට ප්‍රත්‍යය එකතු කිරීමෙන් සාදා ගන්නා පද දෙවර්ගයක් වෙයි. ඒවා නම් **ආඛ්‍යාත** පද හා **කිතක** පද යි. මෙම පද දෙවර්ගය ම ක්‍රියාවාචී අර්ථයක් නිෂ්පාදනය කළ ද මේ දෙකෙහි වෙනස්කම් කීපයක් දැක ගත හැක. කිතක පද කෘදන්ත පද ලෙස ද හැඳින්වේ.

ආඛ්‍යාත පද	කිතක පද
ක්‍රියාර්ථයත්, කාලාර්ථයත් ප්‍රකාශ වේ.	ක්‍රියාර්ථයත්, කාලාර්ථයත් ප්‍රකාශ වේ.
ධාතුව අගට ආඛ්‍යාත විභක්ති ප්‍රත්‍යය එක් කොට තනා ගනී (උදා:- √භූ + ති = භවති)	ධාතුව අගට විශේෂ ප්‍රත්‍යය එක් කොට කිතක පද තනා ගනී (උදා:-√දිස +අනීය = දස්සනීය)
කර්තෘ, කර්ම, භාව යන කාරකත්‍රය ම කියවේ.	කාරක හයේ (කර්ම, කර්තෘ, කරණ, සම්ප්‍රදාන, අපදාන, ආධාර) හා භාව කාරකයේ යෙදේ.
පුරුෂ භේදය (පඨම, මජ්ඣිම, උත්තම) ඇත.	පුරුෂ භේදය (පඨම, මජ්ඣිම, උත්තම) නැත.
පුරුෂ වශයෙන් බෙදී ඒකවචන බහුවචනයන්හි වරනැඟේ. (උදා:- ගච්ඡති - ගච්ඡන්ති - ගච්ඡසි...)	කිතක පද (නාම විභක්තිවල වරනැඟේ උදා:- ගච්ඡං - ගච්ඡන්තො, ගච්ඡන්තාං ...)
ආඛ්‍යාතය කිසිවිටෙකත් නාමපදයක් නො වේ.	ඇතැම් විටෙක කිතකය නාමපදයක් වෙයි.
ආඛ්‍යාතය ලිංග භාජනය නො කරයි.	කිතක පද ලිංග භාජනය කරයි.

කිතක ප්‍රභේද

කිතක පිළිබඳ ප්‍රභේද හයක් ව්‍යාකරණඥයන් විසින් දක්වා ඇත.

1. **ත්‍රෛකාලික කිතකය**
2. **අතීත කිතකය**
3. **වර්තමාන කිතකය**
4. **අනාගත කිතකය**
5. **උණාදී කිතකය**
6. **තුනාදී කිතකය**

කිතක ප්‍රත්‍යයෝ වර්ග 02ක් වෙති. ඒවා 1. කිච්ච 2. කිත් යනුවෙන් හැඳින්වේ. කිච්ච ප්‍රත්‍යයෝ ස්වල්ප දෙනෙක් වන අතර, කිත් ප්‍රත්‍යයෝ බොහෝ වෙති. **තබ්බ, අනීය, ණ්‍ය, රිච්ච, ණිය, තය්‍ය** යන මේවා කිච්ච ප්‍රත්‍යයෝ වන අතර ඒවා ත්‍රෛකාලික කිතකයේ යෙදේ.

ත්‍රෛකාලික කිතක

√දා + තබ්බ	-	දාතබ්බං	(දිය යුතුය)
√භූ + තබ්බ	-	භවිතබ්බං	(විය යුතුය)
√භුජ + තබ්බ	-	භුඤ්ජිතබ්බං	(අනුභව කළ යුතුය)
√ඛාද + අනීය	-	ඛාදනීය	(කෑ යුතු)
√වද + ණ්‍ය	-	වජ්ජං	(කිව යුතු දෙය)
√ගමු + ණ්‍ය	-	ගම්ම	(අවබෝධ කටයුතු දෙය)
√ඛාද + ණ්‍ය	-	ඛජ්ජ	(කෑ යුතු දෙය)
√කර + රිච්ච	-	කිච්ච	(කටයුත්ත)
√ඤා + තය්‍ය	-	ඤාතය්‍ය	(දැනගත යුත්ත)

- **අම්හෙහි දානං දාතබ්බං, පුඤ්ඤං කාතබ්බං සම්මා භුඤ්ජිතබ්බං.**
  (අප විසින් දන් දිය යුතුය, පින් කළ යුතුය, මැනවින් අනුභව කළ යුතුය.)
- **මාතා ඛාදනීයං පණීතං භොජනං ආනෙසි.**
  (මව් තොමෝ කෑ යුතු ප්‍රණීත බොජුන් ගෙනාවා ය)
- **සුදස්සං වජ්ජං අඤ්ඤෙසං - අත්තනො පන දුද්දසං.**
  (අන්‍යයන්ගේ වරද පහසුවෙන් දත හැක. තමාගේ වරද දැකීම අපහසු ය.)
- **න මෙ ඉමස්මිං නගරෙ කිච්චං අත්ථි.**
  (මට මේ නගරයේ කටයුත්තක් නැත.)

අතීත කාලික කිතක

√භුජ + ත - භුත්ත
√කර + ත - කත
√පච + ත - පචිත / පක්ක
√ඨා + ත - ඨිත
√ඤා + ත - ඤාත
√මර + ත - මත
√මුච + ත - මුත්ත
√ජිද + න - ජිණ්ණ
√තර + ඉ + න - තිණ්ණ

- **ඉච්ඡිතං පත්ථිතං තුය්හං ඛිප්පමෙව සමිජ්ඣතු**
  (ඔබගේ කැමති වන ලද, ප්‍රාර්ථනා කරන ලද දේ වහා ම සමෘද්ධ වේවා)

- **අප්පමත්තා න මීයන්ති - යෙ පමත්තා යථා මතා**
  අප්‍රමාදීවූවෝ නො මැරෙති - පමාවූවෝ (ජීවත් වුව ද) මළඅය මෙනි.

- **දනෙතා සො දමනාය ධම්මං දෙසෙති.**
  (ඉඳුරන්) දමනය වූ උන්වහන්සේ දමනය වීම පිණිස ධර්මය දේශනා කරති.

- **මමෙව කතමඤ්ඤන්තු ගිහී පබ්බජිතා උභො**

  (මා විසින් ම කරන ලදැ'යි ගිහි පැවිදි දෙපාර්ශ්වය ම දැන ගනිත්වා)

- **තස්ස ගච්ඡන්තස්සෙව භත්තං පක්කං අහොසි.**
  (ඔහු එතනට යද්දී ම බත පිසින ලද්දේ විය.)

වර්තමාන කාලික කිතක

√ගමු + මාන - ගච්ඡමානො
√චර + මාන - චරමානො
√දිස + මාන - දිස්සමානො
√ගමු + අන්ත - ගච්ඡන්තො
√භුජ + අන්ත - භුඤ්ජන්තො
√කර + අන්ත - කරොන්තො
√වද + අන්ත - වදන්තො
√පාල + අන්ත - පාලෙන්තො

- එතං භයං මරණෙ **පෙක්ඛමානො** - පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානි
  (මරණයෙහි මේ බිය බලමින් සැප එළවන පින් කරව්)

- ගුණං **වදන්තො** බුද්ධස්ස - බුද්ධපීතිසමායුතො
  (බුදුරදුන්ගේ ගුණ කියන්නේ බුද්ධ ප්‍රීතියෙන් යුක්ත වූයේ විය)

- සො රාජා ධම්මෙන රජ්ජං **පාලෙන්තො** මනුස්සෙ පීණෙති.
  (ඒ රජතුමා ධර්මයෙන් රාජ්‍යය පාලනය කරන්නේ මනුෂ්‍යයන් පිණවයි.)

- සො එකං සෙට්ඨිකුලං නිස්සාය සහත්ථෙන කම්මං **කරොන්තො** වසි.
  (ඔහු එක් සිටුකුලයක් ඇසුරුකොට සියතින් වැඩ කරමින් වාසය කළේ ය)

අභ්‍යාස

01. සිංහලට නගන්න.

i. අන්නං පානං ඛාදනීයං භොජනං ච මහාරහං - භුඤ්ජති සපරිවාරො නිච්ඡාරෙන්තො නිලීයති.

ii. උපාසකො ධම්මං සුත්වා නගරං පවිසන්තො සත්ථු ගුණකථං කථෙන්තොව පවිසති.

iii. සුමෙධපණ්ඩිතො උපරිපාසාදවරතලෙ රහොගතො හුත්වා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නො චින්තෙසි.

iv. චක්කවත්තිරාජා ධම්මංයෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරු කරොන්තො ධම්මං මානෙන්තො ධම්මං පූජෙන්තො ධම්මං අපචායමානො රජ්ජමකරි.

v. තාත සුදින්න, භුඤ්ජ ච පිව ච පරිවාරෙහි ච, භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු.

vi. තිණ්ණො සො භගවා තරණාය ධම්මං දෙසෙති.

vii. පරපටිබද්ධා මෙ ජීවිකාති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං.

viii. ඛජ්ජ - භොජ්ජ - ලෙය්‍ය - පෙය්‍ය වසෙන චතුබ්බිධා හොන්ති මනුස්සානං ආහාරා.

ix. අභික්කන්තං භො ගොතම, අභික්කන්තං භො ගොතම, සෙය්‍යථාපි නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය

x. සචෙ උපජ්ඣායො ජන්තාඝරං පවිසිතුකාමො හොති, චුණ්ණං සන්නෙතබ්බං, මත්තිකා තෙමෙතබ්බා.

02. පාලියට නගන්න.

i. සැදැහැයෙන් පැවිදිවූවන් විසින් ධර්මය උගත යුතු ය. බුදුන් වැන්ද යුතු ය.

ii. අප විසින් පින් කළ යුතු ය. සිල් රැකිය යුතු ය. වත් පිරිය යුතු ය.

iii. මහාකාශ්‍යප තෙරණුවෝ රහසිගතව ධර්මය දෙස බලමින් වනයෙහි කල් ගෙවූහ.

iv. මහණෙනි, නැටුම ආර්ය විනයෙහි උමතුවක් වැනි ය.

v. තෙරණුවෝ නැඟිට දොර විවර කොට කාලය බලන්නේ අලුයම යැයි දැන පාසිවුරු ගෙන ගමට පිවිසියහ.

03. සුදුසු අතීත කෘදන්ත පද යොදා හිස්තැන් පුරවන්න.

(ජාතං, භිතෙතා, ජාතො, නිබ්බුතො, නිබ්බුතා, ගතො, පතිතං, ගතො, ඛුභිතො (සැළුණේ), පතිතො)

i. භික්ඛුසංඝො ....
ii. රාහුලො ....
iii. බන්ධනං ....
iv. සා නාරී ....
v. සො පිතා ....
vi. සො ගාමං ....
vii. ඵලං රුක්ඛම්හා ....
viii. දෙවදත්තො නිරයං ....
ix. සමුද්දො ....
x. රුක්ඛො වාතප්පහාරෙන ....

04. මෙම පාඩමේ එන සියලු කිතක පද තෝරා පහත එන පරිදි වගු ගත කරන්න.

ත්‍රෛකාලික කිතක	අතීත කිතක	වර්තමාන කිතක
දාතබ්බං	කතං	පෙක්ඛමානො

05. පහත සඳහන් ධාතුන් උපයෝගී කර ගෙන දී ඇති ප්‍රත්‍යය යොදා කිතක පද සාදන්න.

ධාතුව	තබ්බ	අනීය	මාන	අන්ත	ත
වන්ද	වන්දිතබ්බ	වන්දනීය	වන්දමාන	වන්දන්ත	වන්දිත
කර					
දා					
නමු					
පත					
හර					